

Sygn. akt I C 978/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 października 2021 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie – I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący sędzia SO Przemysław Jagosz

Protokolant sekr. Magdalena Sasin

po rozpoznaniu w dniu 11 października 2021 r., w O., na rozprawie,

sprawy z powództwa **M. D.**

przeciwko **(...) Bank (...) S.A. w W.**

o ustalenie i zapłatę

I. ustala, że nie istnieje ważny stosunek prawny z umowy nr (...) z dnia 19.08.2009 r., zawartej przez powódkę z poprzednikiem prawnym pozwanego;

II. zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 88 919,49 złotych polskich (PLN) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za okres od 11.10.2021 r. do dnia zapłaty i oddala powództwo w pozostałej części;

III. zasądza od pozwanego na rzecz powódki zwrot kosztów procesu w kwocie 6 417 PLN z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku,

IV. nakazuje ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Olsztynie zwrot wydatków na stawiennictwo świadka w kwocie 140,31 PLN.

Sygn. akt I C 978/20

UZASADNIENIE

Powódka żądała:

1) ustalenia nieistnienia stosunku prawnego z umowy o kredyt nr (...)09- (...) z dnia 19.08.2009 r., jaką zawarli z poprzednikiem prawnym pozwanego Banku,

2) zapłaty przez pozwanego kwoty 88 919,49 zł (PLN) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 27.08.2020 r. do dnia zapłaty,

ewentualnie

3) zapłaty 26 392,28 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 27.08.2020 r. do dnia zapłaty,

a nadto zwrotu kosztów procesu.

W uzasadnieniu wskazano, że pozwany nie udzielił powódce właściwej informacji na temat zawieranej z nią umowy i związanego z tym ryzyka, zaś sama umowa jest sprzeczna z prawem, zasadami współżycia społecznego i zawiera postanowienia niedozwolone w rozumieniu art. 385¹ Kodeksu cywilnego, przez co jest nieważna.

W efekcie powódka żądała ustalenia nieistnienia stosunku prawnego, jaki miałby wynikać z tej umowy, a nadto zwrotu części świadczeń spełnionych w jej wykonaniu w okresie od dnia 5.01.2011 r. do 5.05.2020 r., które są nienależne, czy to w związku z nieważnością umowy, czy to w związku ze stosowaniem postanowień niedozwolonych.

Pozwany Bank wniósł o oddalenie powództwa i zwrot kosztów procesu.

W uzasadnieniu wskazał, że umowa została zawarta dobrowolnie i na wniosek kredytowy powodów, których poinformowano o ryzyku kursowym. Umowa nie zawiera postanowień niedozwolonych i jest ważna, a na wypadek odmiennych ustaleń podniósł, że na podstawie art. 411 pkt 1 k.c. powódce nie należy się zwrot świadczeń, skoro miała świadomość swojej sytuacji faktycznej i prawnej.

Sąd ustalił, co następuje:

W świetle twierdzeń stron, przedłożonych przez nie i niekwestionowanych dokumentów, jak również zeznań świadków i powodów nie ulegało wątpliwości, że:

1. W dniu 10.07.2009 r. powódka złożyła u poprzednika prawnego pozwanego Banku (dalej również jako Bank) wniosek kredytowy, w którym wnioskowała o kwotę 130 000 zł (PLN), jako walutę kredytu wskazując (...).
2. W ramach wniosku i odrębnym dokumentem przy jego składaniu podpisała oświadczenie o tym, że poinformowano ją o ryzyku, wynikającym z możliwej zmiany kursu waluty, o tym, że akceptuje to ryzyko, jak również oświadczenie o odrzuceniu oferty kredytu w PLN (k. 99 i 103-104).
3. Podpisała także oświadczenie o akceptacji ryzyka wynikającego ze stosowania zmiennej stopy procentowej, której wzrost mógł spowodować wzrost raty kapitałowo-odsetkowej kredytu (k. 99 i 103-104).
4. W dniu 19.08.2009 r. strony zawarły umowę nr (...) o kredyt mieszkaniowy (...).
5. Powódka występowała jako konsument.
6. Zgodnie z umową Bank zobowiązał się postawić do dyspozycji kredytobiorcy kredyt denominowany udzielony w złotych w kwocie stanowiącej równowartość 50 056,07 CHF, jednak nie więcej niż 130 000 PLN, przeznaczony na zakup spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego – splotę współmałżonka i na inny dowolny cel (§ 1 Części Szczególnej Umowy A – dalej (...)).
7. Okres kredytowania ustalono od 19.08.2009 r. do 5.08.2039 r. (§ 1.3 (...))
8. W § 2.1.1. (...) prowizję ustalono na kwotę 971,96 CHF.
9. W § 3 (...) zawarto ustalenia dotyczące zabezpieczenia spłaty kredytu (hipoteka na kredytowanym prawie do lokalu, cesja z umowy ubezpieczenia nieruchomości).
10. Oprocentowanie kredytu ustalono jako zmienne według stopy procentowej, stanowiącej sumę odpowiedniej stopy bazowej, powiększonej o marżę Banku (§ 2.1 Części Ogólnej Umowy - dalej (...)). Zmienna stopa bazowa dla kredytów denominowanych w (...) odpowiadała obowiązującej w ostatnim dniu roboczym przed dniem uruchomienia środków lub każdym dniem zmiany stawki LIBOR 3M i obowiązywała do przedostatniego dnia włącznie każdego kolejnego 3-miesięcznego okresu obrachunkowego, czyli trzech kolejnych miesięcy rozpoczynając od dnia uruchomienia kredytu (§ 2.2-3 (...)).

11. Zgodnie z § 4 (...) uruchomienie kredytu miało nastąpić w PLN, w transzach, na wskazany przez kredytobiorców numer rachunku – według zasad z § 12 i 13 (...).

12. Zgodnie z § 13 (...) w związku z § 1 (...) w przypadku kredytu denominowanego w walucie obcej wypłata następowała w PLN według **kursu kupna** waluty obcej z **Tabeli kursów** obowiązującej w Banku w dniu wypłaty środków. Gdyby przyznana kwota kredytu, na skutek różnic kursowych:

a) okazała się wyższa niż wystarczająca dla realizacji celu umowy (tj. wyższa niż 130 000 zł), Bank miał uruchomić środki w kwocie 130 000 zł oraz dokonać pomniejszenia salda zadłużenia w (...) przez spłatę kwoty niewykorzystanej,

b) okazała się niewystarczająca dla realizacji celu umowy (niższa niż 130 000 PLN), kredytobiorca miał uzupełnić brakującą kwotę z własnych środków.

13. Zgodnie z w § 1 pkt 20 regulaminu pozwanego - Ogólnymi warunkami udzielania przez Bank kredytu mieszkaniowego - „Tabela kursów” to aktualna tabela kursów walutowych Banku obowiązująca w momencie dokonywania przeliczeń kursowych, udostępniana na tablicy ogłoszeń w placówkach Banku oraz publikowana na stronie internetowej Banku, zaś na życzenie informacje w niej zawarte miały być udzielane również telefonicznie. Zapoznanie się z regulaminem kredytobiorca potwierdzał podpisami na umowie (oświadczenie w (...)).

14. Spłata kredytu miała nastąpić w ratach równych w okresie od dnia 5.09.2009 r. do dnia 5.08.2039 r. (§ 1 i 5 (...)), w terminach i kwotach określonych w doręczanym harmonogramie spłat, zmienianym każdorazowo w przypadku zmiany oprocentowania kredytu (§ 15 (...)).

15. W przypadku kredytu denominowanego harmonogram spłat kredytu wyrażony miał być w walucie, w której kredyt miał być denominowany, a spłata miała następować:

a) w złotych, w równowartości kwot wyrażonych w walucie, wyliczonych według kursu sprzedaży danej waluty według Tabeli kursów obowiązującej w Banku w dniu spłaty, w momencie dokonywania przeliczeń kursowych lub,

b) w walucie, w jakiej kredyt jest denominowany (§ 15.7 (...)).

16. Spłata miała następować przez potrącanie środków odpowiadających racie kredytu z rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego złotowego lub walutowego (§ 5 (...), § 3 regulaminu) lub z rachunku obsługi kredytu (również wskazanego w (...)), przy czym kredytobiorca był zobowiązany do wpłaty środków na spłatę na jeden z tych rachunków.

17. Kredyt został udostępniony w kwocie 130 000 PLN, przy czym z uwagi na różnice kursowe saldo kredytu w (...) pomniejszono, zaliczając różnicę na wcześniejszą spłatę kapitału w tej walucie (por. zaświadczenie k. 45).

18. Kredyt był spłacany wyłącznie w PLN.

19. W okresie spłaty od 5.09.2009 r. do 5.05.2020 r. na poczet zobowiązania kredytowego od strony powodowej pobrano 99 640,92 PLN, w tym 47 358,65 PLN na spłatę kapitału i 52 282,27 zł na spłatę odsetek (bezsporne, zaświadczenie k.45-48 i odpowiedź na pozew k. 73).

20. Różnica między kapitałem udostępnionym stronie powodowej, a pobranym od niej na spłatę wynosi zatem **30 359,08 PLN**.

21. W objętym pozwem okresie od 5.01.2011 r. do 5.05.2020 r. pobrano natomiast kwotę **88 919,49 PLN** (zaświadczenie k. 28-29).

22. Pismem z dnia 10.07.2020 r. strona powodowa zwróciła się do pozwanego o zwrot kwoty środków pobranych od niej w wykonaniu umowy w całości lub w części - z powołaniem na nieważność lub częściową bezskuteczność umowy,

nie wskazując terminu spełnienia tego świadczenia i bez oświadczenia, że zna potencjalnie niekorzystne dla niej skutki nieważności umowy (k. 56-57).

23. Pozwany otrzymał pismo w dniu 14.08.2020 r. i w odpowiedzi z dnia 26.08.2020 r. odmówił spełnienia żądań (k. 58-59).

Sąd zważył, co następuje:

1. Zastrzec na wstępie trzeba, że znaczna część poniższych rozważań w istocie powiela argumentację wskazywaną przez Sąd w uzasadnieniach wyroków zapadających w innych sprawach na tle niemal identycznych stanów faktycznych i twierdzeń stron, jednak tam, gdzie zachodzą odmienności, znalazło to należyte odniesienie do treści umowy, wniosków dowodowych stron oraz oceny poszczególnych żądań pozwu.

2. Strona powodowa żądała stwierdzenia nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z umowy, jaką zawarła z poprzednikiem prawnym pozwanego oraz zwrotu części świadczeń, jakie pobrano od niej w ramach wykonania tej umowy.

3. Takie skutki były wywodzone z twierdzenia o nieważności umowy i bezskuteczności zamieszczonych w niej postanowień, jako postanowień niedozwolonych w rozumieniu art. 385¹ k.c.

4. Nie ulegało przy tym wątpliwości, że strona powodowa zawierała umowę występując w roli konsumenta w rozumieniu art. 22¹ i art. 385⁵ k.c.

5. Zgodnie z art. 189 k.p.c. można domagać się stwierdzenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, jeżeli strona ma w tym interes prawny, tj. obiektywną potrzebę usunięcia wątpliwości lub niepewności co do istnienia lub charakteru stosunku łączącego ją z inną stroną. Przyjmuje się również, że interesu w wytoczeniu powództwa o ustalenie nie ma, jeżeli swój cel strona może osiągnąć formułując dalej idące żądanie, które będzie czynić zadość jej potrzebom, np. w formie żądania zwrotu świadczeń spełnionych na podstawie nieistniejącego lub nieważnego stosunku prawnego.

6. W ocenie Sądu strona powodowa ma interes prawny w wystąpieniu z żądaniem ustalenia co do umowy objętej pozwem, a polega on na tym, że zmierza ono do definitywnego usunięcia niepewności prawnej co do istnienia nawiązanego na podstawie tej umowy stosunku prawnego w związku z okolicznościami jej zawarcia i niektórymi jej postanowieniami, które miałyby być sprzeczne z prawem lub mieć niedozwolony charakter. W przypadku umowy długoterminowej, jaką jest objęta pozwem umowa kredytu, żądanie zwrotu kwot wypłaconych lub wpłaconych może wynikać z różnych przyczyn (np. z tytułu zaległych rat, wskutek wypowiedzenia umowy, dokonania nadpłaty), zatem samo rozstrzygnięcie o uwzględnieniu lub oddaleniu żądania zapłaty na tle tej umowy nie zawsze wyeliminuje wątpliwości co do jej istnienia lub treści. Taką możliwość daje natomiast rozstrzygnięcie o żądaniu ustalenia nieistnienia lub nieważności umowy.

7. W pierwszej kolejności należało zatem rozważyć, jaki był charakter umowy stron, a następnie poddać ją ocenie z punktu widzenia zarzutu dotyczącego zamieszczenia w niej niedozwolonych postanowień umownych (postanowień abuzywnych).

8. W ocenie Sądu nie ma podstaw do uznania umowy stron za nieważną bezwzględnie z przyczyn określonych w art. 58 k.c.

9. Zasadnicze postanowienia umowy spełniają przesłanki z art. 69 ustawy z dnia 29.08.1997 r. – Prawo bankowe (w brzmieniu obowiązującym w dacie jej zawarcia – dalej pr. bank.) i pozwalają na uznanie jej za umowę kredytu bankowego. Znane są bowiem strony umowy, kwota i waluta kredytu (wyrażona w (...)), jednak ze wskazaniem, że nie więcej niż kwota określona w PLN), cel, na jaki został udzielony (zakup lokalu i inny dowolny), zasady i termin

jego spłaty (raty miesięczne w okresie 30 lat), wysokość oprocentowania i zasady jego zmiany (suma stałej marży i zmiennej stopy bazowej) oraz inne niezbędne warunki wynikające z art. 69 ust. 2 powołanej ustawy.

10. Oceny tej nie zmienia okoliczność, że kwota udzielonego kredytu została określona i poddana oprocentowaniu w walucie szwajcarskiej, a miała być wypłacona i spłacana jako równowartość w walucie polskiej. Możliwość taka wynikała bowiem z art. 358 § 1 k.c.

11. Z wniosku kredytowego i umowy wynika, że kwota kredytu miała zostać określona w walucie szwajcarskiej, przy czym na wypadek wzrostu kursu waluty szwajcarskiej przewidziano faktyczne obniżenie kwoty kredytu w (...) do równowartości pewnej konkretnej wartości w walucie polskiej - przez zaliczenie potencjalnej nadwyżki na spłatę kapitału kredytu, ale bez wskazania, według jakiego kursu zostanie to uczynione. Na wypadek spadku kursu waluty szwajcarskiej kwota kredytu w tej walucie miała pozostać bez zmian, zaś brakującą część na zrealizowanie celu w walucie polskiej kredytobiorca miał pokryć z własnych środków. Wypłata kredytu miała przy tym następować wyłącznie w walucie polskiej, zaś spłata w walucie polskiej lub walucie kredytu.

12. Oznaczałoby to, że o ile walutą zobowiązania kredytowego był frank szwajcarski, o tyle walutą jego wykonania z strony pozwanego miała być wyłącznie waluta polska, zaś ze strony kredytobiorcy waluta polska lub inna – w zależności od wskazania rachunku do spłaty.

13. Istota umowy sprowadzała się zatem do zobowiązania Banku, że postawi do dyspozycji kredytobiorcy pewną maksymalną kwotę w PLN, która w dacie wypłaty stanowić miała równowartość kwoty wyrażonej w (...), zaś kredytobiorca zobowiązywał się spłacać raty kredytu wyrażone w (...) w tej walucie lub ich równowartość w innej walucie, według wartości na dzień spłaty. Jednocześnie zastrzeżono, że zobowiązanie Banku nie może przekroczyć pewnej granicy określonej w PLN.

14. Umowa stron zawiera zatem elementy przedmiotowo istotne, które mieszczą się w konstrukcji umowy kredytu bankowego, i jako taka stanowi jej w pełni dopuszczalny oraz akceptowany przez ustawodawcę wariant. O akceptacji takiej świadczy nadto wyraźne wskazanie tego rodzaju kredytów (denominowanych) w treści art. 69 ust. 2 pkt 4a i ust. 3 prawa bankowego oraz wprowadzenie art. 75b prawa bankowego, na podstawie nowelizacji tej ustawy, które to zmiany weszły w życie z dniem 26.08.2011 r.

15. Umowa taka jest nadto dopuszczalna na podstawie art. 353¹ k.c., zgodnie z którym strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

16. Jej istota polegała bowiem na stworzeniu przez Bank możliwości wykorzystania przez kredytobiorcę pewnej maksymalnej kwoty w walucie polskiej i odniesienie ostatecznej kwoty kredytu do waluty szwajcarskiej, zaś powodowie zobowiązywali się zwrócić w określonym czasie równowartość kwoty w walucie szwajcarskiej.

17. Zauważyć trzeba, że ryzyko zmiany kursu waluty przyjętej jako miernik wartości świadczenia z zasady może wywoływać konsekwencje dla obu stron – w przypadku podwyższenia kursu podwyższając wartość kredytu w PLN, którą miał oddać do dyspozycji Bank (w przypadku umowy stron do określonej górnej granicy), a nadto podwyższając jego wartość, którą miał spłacać kredytobiorca, a w przypadku obniżenia kursu - obniżając wysokość tych świadczeń.

18. W przypadku umowy stron, na etapie zawierania umowy i uruchomienia kredytu ryzyko to dotyczyło wysokości kwoty ostatecznie udostępnianej powodom w walucie polskiej i ostatecznej kwoty kredytu w walucie szwajcarskiej, której równowartość mieli zwrócić pozwanemu. Z zasady zatem ryzyko to było równomierne i występowało przez cały czas trwania umowy. Po wypłacie kredytu w PLN i określeniu kwoty kredytu w (...) ostateczna wartość spłaty zależała od kursu waluty, który mógł się zmienić w sposób korzystny lub niekorzystny dla każdej ze stron (podwyższając wartość spłaty w PLN lub obniżając ją w stosunku do kwoty rzeczywiście wypłaconej). Co do zasady trudno uznać, aby taka konstrukcja umowy kredytu była sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego, skoro ryzyko takiego ukształtowania stosunku prawnego obciąża obie strony.

19. Dodać trzeba, że z zeznań pracowników Banku i samej powódki, jak również treści podpisanych przez nią wniosku kredytowego, oświadczeń oraz umowy, wynika, że kredytobiorca mógł poznać to ryzyko, z czego z reguły zrezygnował lub nie przywiązywał wagi do treści podpisywanych dokumentów – jak było zresztą w przypadku powódki.

20. Powyższe przemawia za przyjęciem, że powódka mogła poznać i uświadomić sobie ryzyko związane z odniesieniem kwoty kredytu do waluty szwajcarskiej, czego nie zmienia okoliczność, że – jak wynikałoby z jej zeznań - nie rozważyła ona dostatecznie wszystkich aspektów umowy oraz zaniechała wystarczająco uważnego zapoznania się z jej treścią, skoro taka możliwość istniała. Ze swoich zaniechań strona powodowa nie powinna bowiem wywodzić skutków korzystnych wyłącznie dla siebie.

21. Powtórzyć zatem wypada, że takie ukształtowanie umowy kredytu co do zasady można uznać za zgodne z przepisami prawa i zasadami współżycia społecznego.

22. Umowę należało jednak poddać ocenie pod kątem zarzutu, że zawierała niedozwolone postanowienia umowne w zakresie mechanizmu obliczania wzajemnych zobowiązań przy zastosowaniu kursu waluty wskazanego w umowie, jako kurs z tabeli pozwanego.

23. Zgodnie z art. 385¹ k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, które kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami lub rażąco naruszając jego interesy, nie są wiążące, jeżeli nie zostały uzgodnione indywidualnie. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (§ 1). Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu, co w szczególności odnosi się do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (§ 3). Zgodnie z utrwalonym już orzecznictwem „wszelkie klauzule sporządzone z wyprzedzeniem będą klauzulami pozbawionymi cechy indywidualnego uzgodnienia i okoliczności tej nie niweczy fakt, że konsument mógł znać ich treść”, przy czym uznanie, że treść danego postanowienia umownego została indywidualnie uzgodniona wymagałoby wykazania, że „konsument miał realny wpływ na konstrukcję niedozwolonego (abuzywnego) postanowienia wzorca umownego”, a „konkretny zapis był z nim negocjowany.” Nie jest przy tym wystarczające ustalenie, że konsument mógł starać się o zmianę postanowienia umowy, lecz przedsiębiorca powinien wykazać, że możliwość takiej zmiany realnie istniała, z czego konsument zrezygnował (por. np. wyroki Sądów Apelacyjnych: w W. w sprawie VI ACa 1649/12, VI ACa 1276/11, w P. w sprawie I ACa 232/11).

24. Uznanie danego postanowienia umownego za niedozwolone skutkuje tym, że nie wiąże ono konsumenta, jednak strony są związane umową w pozostałym zakresie.

25. Zgodnie ze stanowiskiem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej ((...)), zajęтым w wyroku z dnia 3.10.2019 r. w sprawie C-260/18 na tle wykładni dyrektywy 93/13/EWG, i podtrzymanym tam poglądem dotyczącym natury klauzul wymiany (czyli dotyczących kursów walutowych stosowanych do rozliczeń umów kredytowych), które wprowadzając do umów kredytowych ryzyko kursowe, określają faktycznie główny przedmiot umowy (pkt 44 powołanego wyroku), należy przyjąć, że postanowienia umowy stron w tym zakresie, jeżeli nie zostały sformułowane jednoznacznie, podlegają kontroli w celu stwierdzenia, czy nie mają charakteru niedozwolonego (art. 385¹ § 1 zd. drugie k.c.).

26. Jak już wskazywano, nie ulega wątpliwości, że strona powodowa zawierała umowę jako konsument w rozumieniu art. 22¹ i art. 385⁵ k.c.

27. W konsekwencji należy przejść do oceny postanowień dotyczących kursów używanych do przeliczenia zobowiązań stron w ramach umowy.

28. Ich istota sprowadza się do tego, że wysokość zobowiązań wynikających z umowy na etapie uruchomienia kredytu będzie przeliczana z zastosowaniem kursu waluty ustalonego jednostronnie przez Bank, a na etapie spłaty kredytu może być przeliczana z zastosowaniem tego mechanizmu.

29. Bezspornie mechanizm (konkretny sposób) ustalania kursu nie został opisany w żaden sposób, gdyż umowa i dotyczący jej regulamin w tym względzie odsyła tylko do „Tabeli kursów” definiowanej jako tabela banku.

30. Oznacza to, że zgodnie z umową Bank miał całkowitą swobodę w zakresie ustalania kursu waluty.

31. Nie ulega wątpliwości, że umowa stron została zawarta na podstawie wzoru opracowanego i stosowanego przez Bank. Oznacza to, że jej postanowienia – poza wyjątkami dotyczącymi określanych w ramach wniosku kredytowego kwoty kredytu, okresu spłaty, marży wpływającej na wysokość oprocentowania, prowizji - nie były uzgodnione indywidualnie w rozumieniu art. 385¹ § 1 i 3 k.c., a z kredytobiorcą nie uzgadniano z osobna każdego jej postanowienia, w szczególności nie uzgadniano tego, czy można skorzystać z innego kursu waluty do rozliczenia kredytu niż przyjmowany przez pozwanego – co potwierdzają zeznania strony powodowej i świadków przesłuchanych na wniosek Banku.

32. Wyniki postępowania dowodowego (podpisy kredytobiorcy pod oświadczeniami, wnioskiem i zeznania) świadczą jedynie, że kredytobiorca został poinformowany o ryzyku zmiany kursu i zadeklarował zgodę na jego poniesienie. Czym innym jest jednak zgoda na poniesienie ryzyka związanego ze zmianą kursu waluty, a czym innym zgoda na swobodne ustalanie tego kursu przez jedną ze stron.

33. Pozwany nie wykazał, aby informował powódkę, w jaki sposób będzie ustalał kursy wymiany w toku wykonywania umowy i aby dawał jej realne możliwości negocjowania w tym zakresie.

34. W tym stanie rzeczy należy przyjąć, że postanowienia umowy w zakresie mechanizmu ustalania kursu waluty, stanowiącej narzędzie obliczeń służące do określenia wysokości zobowiązań stron, nie zostały w przypadku umowy stron uzgodnione indywidualnie.

35. Nie sposób przy tym przyjąć, że takie uzgodnienie nastąpiło w wyniku wskazania do obsługi kredytu rachunku prowadzonego w PLN. Wskazanie takie w żaden sposób nie odnosi się bowiem do kursu, który miałby być przyjmowany do rozliczenia kredytu.

36. W dalszym kroku należało rozważyć, czy kwestionowane postanowienia – skoro dotyczą głównego przedmiotu umowy – są wystarczająco jednoznaczne i czy wynikające z nich prawa lub obowiązki stron zostały ukształtowane sprzecznie z dobrymi obyczajami lub w sposób rażąco naruszający interesy strony powodowej jako konsumenta.

37. Zapisy umowy dotyczące kursu waluty odwołują się do tabeli, co do której wskazano jedynie, że chodzi o tabelę obowiązującą w banku, bez wskazania, w jaki konkretnie sposób jest ona ustalana i jak ustalone są umieszczone tam kursy walut. To zaś nie pozwala na jednoznaczne określenie zakresu tych postanowień i konsekwencji płynących dla kredytobiorcy. Nie można uznać, aby tak sformułowane postanowienia były wystarczające jednoznaczne.

38. Ponieważ sposób ustalania tych kursów nie został określony w umowie, oznacza to, że mogły być one wyznaczone jednostronnie przez Bank, czego nie zmienia okoliczność, że w pewnym zakresie mógł być on doznawać ograniczeń ze strony instytucji nadzorującej rynek finansowy, czy z uwagi na sytuację gospodarczą, gdyż kredytobiorca nie miał na to żadnego wpływu.

39. Na tle tak ukształtowanych postanowień dotyczących kursu waluty, która ma być miernikiem waloryzacji (przeliczenia) zobowiązań wynikających z umowy umów kredytu bankowego utrwalony jest już pogląd, że mają one charakter niedozwolony, gdyż są „nietransparentne, pozostawiają pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarczają kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz naruszają równorzędność stron” (por. np. uzasadnienie wyroku SN w sprawie V CSK 382/18 i przywołane tam orzecznictwo). Wysokość kredytu wyrażonego w walucie obcej

do wypłaty w walucie polskiej, a następnie wysokość, w jakiej spłaty w walucie polskiej, będą zaliczane na spłatę kredytu wyrażonego w walucie obcej, zależą bowiem wyłącznie od jednej ze stron umowy.

40. W niniejszej sprawie, o ile kredytobiorca wiedział, jaką maksymalnie kwotę może otrzymać w PLN i w (...), o tyle nieznana pozostawała ostateczna kwota kredytu do wypłaty (gdyż mogła być niższa niż wskazana w umowie w PLN) i do spłaty (gdyż w zakresie kapitału mogła być zarówno niższa, jak i niższa od kwoty uzyskanej). W sposób dowolny Bank mógł zatem określać wysokość zobowiązania kredytowego w PLN i w (...) do pewnych maksymalnych granic wskazanych w umowie na etapie wypłaty, a następnie bez takiego ograniczenia w toku spłaty, gdyby spłata była dokonywana w walucie innej niż (...). Tym samym uzyskał też narzędzie do potencjalnego zminimalizowania niekorzystnych dla siebie skutków zmiany kursów na rynku międzybankowym lub zmian w zakresie oprocentowania (obniżka stopy bazowej), gdyż teoretycznie mógł je rekompensować zmianami kursu przyjętego do rozliczenia kredytu.

41. W ocenie Sądu przyznanie sobie przez pozwanego we wskazanych postanowieniach jednostronnej kompetencji do swobodnego ustalania kursów przyjmowanych do wykonania umowy prowadzi do wniosku, że były one sprzeczne z dobrymi obyczajami i naruszały rażąco interesy kredytobiorcy w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., oceniane na datę zawarcia umowy (art. 385² k.p.c. – por. uchwała SN z 20.06.2018 r. w sprawie III CZP 29/17). Takie rozwiązania dawały bowiem Bankowi, czyli tylko jednej ze stron stosunku prawnego, możliwość przerzucenia na kredytobiorcę całego ryzyka wynikającego ze zmiany kursów waluty indeksacyjnej i pozostawiały mu całkowitą swobodę w zakresie ustalania wysokości jego zadłużenia przez dowolną i pozbawioną jakichkolwiek czytelnych i obiektywnych kryteriów możliwość ustalania kursu przyjmowanego do rozliczenia spłaty kredytu.

42. Nie niweczy tego okoliczność, że Bank miał w swoje ofercie możliwość zawarcia umowy ramowej w zakresie transakcji określanych w Regulaminie Transakcji Walutowych.

43. Po pierwsze, strona powodowa w niniejszej sprawie nie zawarła takiej umowy.

44. Po drugie, nie wiadomo, w jaki konkretnie sposób umowa taka miałaby wpływać na sytuację kredytobiorcy i jaki byłby jej związek z umową kredytu (...).

45. Po trzecie, wskazywana w odpowiedzi na pozew okoliczność, że kredytobiorca mógłby w przypadku zawarcia takiej umowy negocjować kurs, według którego ma nastąpić wypłata kredytu, nie zmienia tego, że nie mógł otrzymać kwoty w (...), ale nadal wyłącznie w PLN i tylko do pewnej maksymalnej kwoty. Możliwość negocjowania kursu dotyczyła zatem wyłącznie etapu wykonania umowy, przy czym dostrzec trzeba, że realizacja tej możliwości również zależała wyłącznie od Banku, który decydował o tym, czy zaakceptuje propozycje kredytobiorcy.

46. Reasumując, nawet zawarcie umowy ramowej przy okazji zawierania umowy kredytu nie zmieniało tego, że wypłata kredytu, którego kwotę określono w (...), mogła nastąpić wyłącznie w PLN, według kursu, którego wysokość zależała wyłącznie od woli Banku, który mógł zaakceptować propozycje kredytobiorcy, a w przypadku braku takiej akceptacji i tak stosowałby własną tabelę.

47. Powyższej oceny nie zmienia również okoliczność, że spłata kredytu mogła nastąpić zarówno w PLN, jak i w innej walucie. Możliwość taka nie eliminowała bowiem zaburzenia równowagi stron, do której dochodziło na etapie uruchomienia kredytu po kursie zależnym wyłącznie od Banku.

48. Nie ma znaczenia, czy ze stworzonej sobie możliwości dowolnego ustalania kursu Bank korzystał.

49. Dla uznania postanowienia umownego za niedozwolone wystarczy bowiem taka jego konstrukcja, która prowadzi do obiektywnej możliwości rażącego naruszenia interesów konsumenta, przy czym zgodnie z art. 385² k.c. ewentualna abuzywność postanowień umowy podlega badaniu na datę jej zawarcia z uwzględnieniem towarzyszących temu

okoliczności i innych umów pozostających w związku z umową objętą badaniem (por. uchwała SN z 20.06.2018 r. w sprawie III CZP 29/17).

50. Skoro zatem dla oceny abuzywności zapisów umowy istotny jest stan z daty jej zawarcia, to bez znaczenia dla tej oceny pozostaje, w jaki sposób pozwany wykonywał lub wykonuje umowę, w szczególności to, w jaki sposób ustalał, czy też ustala swoje kursy, czy odpowiadały one kursom rynkowym, w jaki sposób pozyskiwał środki na prowadzenie akcji kredytowej i w jaki sposób księgował, czy też rozliczał te środki oraz środki pobrane od kredytobiorców, jak również to, w jaki sposób zabezpieczał się przed ryzykiem i jakie koszty ponosił. Z tej przyczyny pominięto wniosek o przeprowadzenie m.in. w tym zakresie dowodu z opinii biegłego zawarty w odpowiedzi na pozew.

51. Co więcej, skoro oceny abuzywności dokonuje się na datę zawarcia umowy, bez znaczenia pozostają późniejsze zmiany tej umowy, wprowadzane na podstawie aneksów lub innych zmian umowy (np. regulaminów), precyzujących na przyszłość sposób ustalania kursu waluty indeksacyjnej, chyba że zostałyby one zawarte lub wprowadzone w celu jednoznacznego wyeliminowania postanowień niedozwolonych, o których abuzywności kredytobiorca został poinformowany lub miał tego świadomość, a nadto godził się na ich zastosowanie do przeszłych rozliczeń, w ramach zmiany umowy (aneksu) decydując się na ich wyeliminowanie wyłącznie na przyszłość.

52. Sytuacji w tym zakresie nie zmienił również fakt wejścia w życie ustawy z dnia 29.07.2011 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (tzw. ustawa antyspreadowa).

53. Przypomnieć należy, że powołana regulacja - w odniesieniu do wcześniej zawieranych umów o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż polska i w zakresie części tego kredytu pozostałego do spłacenia - przewidziała obowiązek zawarcia w umowie szczegółowych zasad określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu.

54. Ustawa antyspreadowa nie odnosiła się zatem do tej części kredytu, która była spłacana wcześniej i nie usuwała abuzywności pierwotnych postanowień, nawet w przypadku zawarcia aneksu wprowadzającego na przyszłość zmiany wynikające z ustawy.

55. Podsumowując tę część rozważań, w ocenie Sądu wskazane wyżej postanowienia umowy dotyczące stosowania kursów waluty, które mogły być swobodnie ustalane przez jedną ze stron umowy (Bank) nie zostały uzgodnione indywidualnie i kształtowały zobowiązania kredytobiorcy w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy, a zatem miały charakter niedozwolony w rozumieniu art. 385¹ k.c., a w związku z tym **nie wiążą strony powodowej**.

56. Wyeliminowanie wskazanych zapisów przy zachowaniu postanowień dotyczących określenia kwoty kredytu w (...) oznaczałoby, że kwota uruchamianego kredytu powinna zostać przeliczona na walutę w celu ustalenia, czy dochodzi do obniżenia wysokości kwoty kredytu w (...) wskazanej w umowie, czy też dochodzi do obniżenia kwoty kredytu w PLN wskazanej w umowie, przy czym żadne postanowienie nie precyzowałoby kursu, według którego miałyby nastąpić takie rozliczenia.

57. Nie ma możliwości zastosowania w miejsce wyeliminowanych postanowień żadnego innego kursu waluty.

58. Zgodnie z wiążącą wszystkie sądy Unii Europejskiej wykładnią dyrektywy 93/13/EWG dokonaną przez (...) w powołanym już wyżej wyroku z dnia 3.10.2019 r. w sprawie C-260/18:

a) w przypadku ustalenia, że w umowie zostało zawarte postanowienie niedozwolone w rozumieniu dyrektywy (którą implementowały do polskiego porządku prawnego przepisy art. 385¹ i nast. k.c.), skutkiem tego jest wyłącznie wyeliminowanie tego postanowienia z umowy, chyba że konsument następczo je zaakceptuje,

b) w drodze wyjątku możliwe jest zastosowanie w miejsce postanowienia niedozwolonego przepisu prawa o charakterze dyspozytywnym albo przepisem, który można by zastosować za zgodą stron, o ile brak takiego zastąpienia skutkowałby upadkiem umowy i niekorzystnymi następstwami dla konsumenta, który na takie niekorzystne rozwiązanie się nie godzi (pkt 48, 58 i nast. wyroku (...)),

c) nie jest możliwe zastąpienie postanowienia niedozwolonego przez odwołanie się do norm ogólnych prawa cywilnego, nie mających charakteru dyspozytywnego, gdyż spowodowałyby to twórczą interwencję, mogącą wpłynąć na równowagę interesów zamierzoną przez strony, powodując nadmierne ograniczenie swobody zawierania umów (dotyczy m.in. art. 56 k.c., art. 65 k.c. i art. 354 k.c. - por. w szczególności pkt 57-62 wyroku (...)),

d) w przypadku ustalenia, że wyeliminowanie postanowień niedozwolonych powoduje zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy, nie ma przeszkód, aby przyjąć, zgodnie z prawem krajowym, że umowa taka nie może dalej obowiązywać (por. w szczególności pkt 41-45 wyroku (...)),

e) nawet jeżeli skutkiem wyeliminowania niedozwolonych postanowień miałyby być unieważnienie umowy i potencjalnie niekorzystne dla konsumenta następstwa, decyzja co do tego, czy niedozwolone postanowienia mają obowiązywać, czy też nie, zależy od konsumenta, który przed podjęciem ostatecznej decyzji winien być poinformowany o takich skutkach (por. w szczególności pkt 66-68 wyroku (...)).

59. Wyraźnie wskazać przy tym trzeba, że ani prawo unijne, ani prawo polskie nie wymaga, aby w związku z zastrzeżeniem klauzuli abuzywnej konsument bezwzględnie uzyskał możliwość powołania się na nieważność całej umowy (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 15 marca 2012 r. w sprawie C-453/10, J. P. i V. P. przeciwko SOS financ spol. sr.o., (...) -144, pkt 33).

60. Dla zapewnienia skuteczności przepisów chroniących konsumenta wystarczające jest zatem wyeliminowanie postanowień niedozwolonych, o ile może to nastąpić zgodnie z prawem i bez negatywnych skutków dla konsumenta.

61. Co do zasady trudno uznać, aby utrzymanie umowy kredytu bez postanowień niedozwolonych, które pozwalałyby na dowolne kształtowanie zobowiązań kredytobiorcy przez kredytodawcę, miało być dla tego kredytobiorcy niekorzystne. W dalszym ciągu bowiem strony pozostają związane umową, przewidującą spłatę kapitału kredytu z należnymi odsetkami w umówionym okresie, a zatem zgodnie z **pierwotną i zasadniczą** wolą, jak towarzyszy zawarciu umowy kredytu.

62. Ewentualny skutek w postaci nieważności umowy jest zatem ostatecznością możliwą **wyłącznie** w przypadku łącznego spełnienia następujących przesłanek - zawarcie w umowie postanowienia niedozwolonego, eliminacja takiego postanowienia skutkująca zmianą charakteru umowy, przez co przestaje ona odpowiadać prawu i nie może być wykonywana, a w przypadku, gdyby miało to powodować niekorzystne skutki dla konsumenta, na co nie wyrażałby zgody - dodatkowo brak następczej akceptacji dla zastosowania postanowień niedozwolonych lub dla zastosowania przepisów dyspozytywnych, względnie stosowanych za zgodą stron.

63. Przenosząc powyższe uwagi na stan faktyczny niniejszej sprawy należy wskazać, że strona powodowa poinformowana o możliwych skutkach braku akceptacji dla postanowień niedozwolonych i potencjalnego upadku umowy w przypadku ich niestosowania, nie wyraziła dla nich akceptacji, godząc się na ewentualne niekorzystne skutki z tym związane (por. protokół rozprawy z dnia 11.10.2021 r.).

64. Oznacza to, że nie ma możliwości stosowania tych postanowień, jak również odwołania się do przepisów o charakterze ogólnym (np. art. 65 k.c. i art. 56 k.c.) lub dyspozytywnym (np. art. 358 par. 2 k.c.), gdyż – jak wskazano - ich zastosowanie byłoby możliwe wyłącznie wtedy, gdyby miał nastąpić niekorzystny dla kredytobiorcy upadek umowy, z czym nie godziłby się (por. pkt 48, 58 i nast. wyroku (...) w sprawie C-260/18).

65. W konsekwencji, eliminacja postanowień określających kurs wymiany i brak możliwości uzupełnienia umowy w tym zakresie skutkuje obiektywnym brakiem możliwości jej wykonania przez obie strony zgodnie z jej istotą, tj. jako umowy kredytu bankowego.

66. Zgodnie z art. 69 ust. 1 pr. bank. umowa kredytu polega bowiem na tym, że Bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu.

67. Po wyeliminowaniu z umowy stron postanowień dotyczących kursów wymiany, wiadomo jedynie, że Bank zobowiązuje się postawić do dyspozycji kredytobiorcy równowartość określonej kwoty franków szwajcarskich w złotych polskich, nie więcej niż 130 000 PLN, lecz nie wiadomo, jak ma być ustalona ta równowartość (według jakiego miernika). Podobnie nie wiadomo, jak obliczyć kwotę, która miałaby być zwrócona jako równowartość rat określonych w (...) w przypadku dokonywania spłat w PLN lub innej walucie (do czego była uprawniona strona powodowa w niniejszej sprawie). W konsekwencji nie da się ustalić kwoty kredytu w walucie wykonania zobowiązania, a brak jednoznacznego określenia kwoty kredytu (czy to w postaci ściśle określonej kwoty, czy to przez ściśle i jednoznaczne określenie parametrów do jej ustalenia – np. kursu wymiany) oznacza brak jednego z przedmiotowo istotnych elementów umowy kredytu wskazanych w art. 69 pr. bank.

68. Brak jednego z takich elementów oznacza, że umowa jest niezgodna z art. 69 pr. bank. i tym samym sprzeczna z prawem i z tego względu nieważna (art. 58 k.c.), a stosunek prawny kredytu, jaki miałby z niej wynikać, nie istnieje.

69. Z podanych przyczyn, na podstawie art. 189 Kodeksu postępowania cywilnego (k.p.c.) w związku z art. 58 § 1 k.c. i art. 69 pr. bank, powództwo o ustalenie nieistnienia ważnego stosunku prawnego z umowy stron należało uwzględnić – jak w pkt. I sentencji wyroku.

70. Nieważność umowy oznacza, że nie istnieje stosunek zobowiązaniowy między stronami, jaki miałby powstać w wyniku jej zawarcia.

71. W konsekwencji, strony, które zawarły nieważną umowę, powinny sobie zwrócić wzajemnie otrzymane świadczenia. Skoro bowiem podstawa tych świadczeń, jaką była umowa, wskutek ustalenia abuzywności jej postanowień, została uznana za nieważną i sprzeczną z prawem, świadczenia te są świadczeniami nienależnymi w rozumieniu art. 410 k.c.

72. Zastrzec przy tym trzeba, że ponieważ nieważność umowy jest skutkiem powołania się przez konsumenta na niedozwolony charakter niektórych jej postanowień, z czego mógł, lecz nie musiał skorzystać, w ocenie Sądu obowiązek zwrotu świadczeń stał się aktualny dopiero z chwilą skutecznego powiadomienia pozwanego Banku, że te postanowienia są kwestionowane i wywodzony jest z tego skutek w postaci nieważności lub bezskuteczności umowy. Z tą bowiem datą pozwany Bank mógł najwcześniej dowiedzieć się o woli kredytobiorcy, jako konsumenta. Dla skuteczności takiego oświadczenia konieczne jest również, aby konsument był należycie poinformowany o potencjalnie niekorzystnych skutkach z tym związanych (por. uzasadnienie uchwały SN z dnia 7.05.2021 r. w sprawie III CZP 6/21).

73. W niniejszej sprawie nastąpiło to dopiero na rozprawie w dniu 11.10.2021 r., na której udzielono powódce stosownej informacji, gdyż z wcześniejszej korespondencji przedsądowej i pozwu nie wynika, aby odpowiednią wiedzą dysponowała.

74. Zgodnie z art. 410 k.c. w przypadku świadczeń nienależnych zastosowanie znajdują przepisy art. 405 i nast. k.c., które przewidują obowiązek zwrotu korzyści uzyskanych kosztem innej osoby.

75. Zgodnie z poglądem przyjętym przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 7.05.2021 r. w sprawie III CZP 6/21, w przypadku następczej nieważności umowy kredytowej po obu jej stronach powstają odrębne roszczenia o zwrot świadczeń nienależnie spełnionych. Ostatecznie zatem świadczenia te podlegają zwrotowi niezależnie od siebie, bez konieczności badania z urzędu, czy ich wzajemna wysokość prowadzi do powstania stanu wzbogacenia, który byłby miarą zwrotu różnicy między tymi świadczeniami (uwzględniając to, że Sąd Najwyższy nadał wskazanej uchwale moc zasady prawnej, co oznacza, że będzie ona stosowana przez ten sąd również w innych sprawach, za konieczne należy uznać odstępianie od poglądów, jakie sąd w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę wyrażał w tym zakresie przy rozpoznawaniu wcześniejszych spraw o analogicznym charakterze).

76. Bezzasadne było przy tym powoływanie się na przez Bank na brak obowiązku zwrotu świadczenia z uwagi na przepisy art. 411 k.c., gdyż w pkt. 1 tej regulacji wyraźnie wskazano, że nie dotyczy on sytuacji, w której zwrot ma dotyczyć świadczenia spełnionego m.in., w wykonaniu nieważnej czynności prawnej – jak w sprawie niniejszej.

77. Strona powodowa spłacając kredyt nie spełniała również świadczeń z tytułu umowy przed nadejściem terminu ich wymagalności (art. 411 pkt 4 k.c.), skoro z uwagi na nieważność umowy nie była zobowiązana do takich spłat, a co najwyżej do zwrotu świadczenia nienależnego, jakim stała się wypłacona kwota kredytu, do czego Bank jej przecież nie wzywał.

78. Nie można również uznać, aby żądanie zwrotu tych świadczeń stanowiło nadużycie prawa i było sprzeczne z zasadami współżycia społecznego w rozumieniu art. 5 k.c., zaś spłaty dokonywane przez stronę powodową były zgodne z tymi zasadami (art. 411 pkt 2 k.c.). W rozsądnym czasie od podjęcia wiedzy odnośnie do zamieszczenia postanowień niedozwolonych strona powodowa poinformowała o tym pozwanego, występując najpierw z reklamacją. Pozwany konsekwentnie nie zgadzał się ze stanowiskiem strony powodowej, mimo że jako profesjonalista powinien znać jednolite od dłuższego czasu poglądy orzecznictwa polskiego i europejskiego dotyczące niedozwolonego charakteru klauzul, jakie zawarto w umowie stron (choćby wynikające z przytoczonych wyżej orzeczeń (...) i SN). W takim zachowaniu można upatrywać złej woli i chęci uniknięcia rozliczeń z powódką, a zatem postępowania niezgodnego z zasadami współżycia społecznego. W tym stanie rzeczy, mimo że nie wykazywano, aby pozwany przy wykonywaniu umowy wykorzystywał zastrzeżone dla siebie uprawnienia z rażącym naruszeniem dobrych obyczajów lub z krzywdą dla kredytobiorcy, względnie, aby odpowiadał bezpośrednio za wzrost kursu waluty szwajcarskiej w stosunku do waluty polskiej, przy takiej jego postawie uznanie świadczeń spełnionych dotychczas na jego rzecz w ramach nieważnej ostatecznie umowy nie powinno zostać uznane za zgodne z zasadami współżycia społecznego, z którymi zgodne jest natomiast dążenie do ich zwrotu przed ostatecznym wykonaniem umowy i po uprzednim umożliwieniu jej rozliczenia, co mogło nastąpić chociażby w niniejszym procesie. Zapewnia to wymaganą ochronę strony powodowej jako konsumenta, spełnia cel przepisów wskazywanej wyżej dyrektywy i art. 385¹ k.c., jakim jest przywrócenie równowagi stron i zniechęcenie przedsiębiorców do zastrzegania niedozwolonych postanowień, a nadto w żaden sposób nie krzywdzi pozwanego, który może wszakże domagać się zwrotu świadczeń, jakie spełnił na rzecz strony powodowej (odmiennie rzecz mogłaby się przedstawiać w przypadku umowy wykonanej w całości bez zastrzeżeń, skoro wszystkie wynikające z niej świadczenia zostałyby spełnione, w tym kwota kredytu udostępnionego przez bank zostałaby w całości zwrócona, a cele kredytu zrealizowane przez kredytobiorcę również w całości – szersze analizowanie tej kwestii wykracza jednak poza potrzebę uzasadnienia wyroku w sprawie niniejszej).

79. W konsekwencji żądanie zwrotu świadczeń spełnionych w okresie objętym pozwem należało co do zasady uwzględnić, gdyż nie było sporu, że w wykonaniu tej umowy w okresie objętym pozwem (5.01.2011 r. – 5.05.2020 r.) - zgodnie z zaświadczeniem wystawionym przez pozwanego i dołączonym do pozwu - od strony powodowej pobrano kwotę **88 919,49 PLN**, czym dokonano nienależnego ostatecznie przysporzenia na rzecz pozwanego.

80. Jednoznaczne żądanie zwrotu świadczenia przewyższającego tę kwotę zostało sformułowane w reklamacji, której pozwany nie uwzględnił. W ramach reklamacji podnoszono wprawdzie zarzut nieważności umowy, brak jednak deklaracji co do wiedzy o możliwych i niekorzystnych dla powódki skutkach tego rozwiązania.

81. Powódka została poinformowana o takich możliwych skutkach w obecności pozwanego na rozprawie w dniu 11.01.2021 r. i potwierdziła brak następczej akceptacji dla postanowień niedozwolonych. Co najmniej do tej daty mogła taką akceptację wyrazić, unikając tym samym skutków upadku umowy. W tej dacie pozwany mógł zdecydować się na spełnienie jej żądań, a odmawiając tego znalazł się w opóźnieniu, które zgodnie z art. 481 § 1 i 2 k.c. upoważniało do żądania odsetek ustawowych z tego tytułu.

82. W konsekwencji, na podstawie powołanych przepisów (art. 405 i nast. k.c. w zw. z art. 410 k.c. oraz art. 481 § 1 i 2 k.c.), na rzecz strony powodowej należało zasądzić kwotę 88 919,49 PLN z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11.10.2021 r., a w pozostałej części (roszczenie odsetkowe) powództwo oddalić – jak w pkt. II sentencji wyroku.

KOSZTY PROCESU

83. Zgodnie z art. 98 k.p.c. strona przegrywająca proces jest zobowiązana do zwrotu kosztów stronie wygrywającej, co w sprawie niniejszej oznacza, że pozwany powinien zwrócić powodowi celowe koszty dochodzenia ich praw.

84. Żądanie pozwu zostało uwzględnione niemal w całości (poza drobną częścią okresu odsetkowego), co pozwala na uznanie, że strona powodowa wygrała proces.

85. Z tego względu od pozwanego na jej rzecz zasądzono zwrot kosztów obejmujących opłatę od pozwu (1 000 PLN), opłatę od pełnomocnictwa (17 PLN) oraz wynagrodzenie pełnomocnika (radcy prawnego) w stawce wynikającej z § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (5 400 zł) – jak w pkt. III sentencji wyroku.

86. Zgodnie z art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w związku z art. 100 k.p.c. od pozwanego nakazano nadto ściągnąć nieuiszczone koszty sądowej, obejmujące wydatki na koszty stawiennictwa świadka wezwanego na jego wniosek (140,31 PLN – pkt IV sentencji wyroku).